

Bc. Kristýna Kirschnerová, Výpovědní hodnota nejstarší dochované knihy svatebních smluv města Svitavy z let 1573–1606, Ústav historických věd, Slezská univerzita v Opavě, Opava 2020, 24 s.

Předkládaná soutěžní práce K. Kirschnerové je věnována svatebním smlouvám, jejich detailnímu rozboru a zhodnocení výpovědní hodnoty v období raného novověku na příkladu poddanského městečka Svitavy. Autorka vychází z tamní nejstarší dochované knihy svatebních smluv uzavřených v letech 1573 až 1606 v rámci svitavského panství. Úvodem práce upozorňuje na skutečnost, že zatímco dosavadní bádání byla zaměřena především na česká města, vedlejší země stojí dosud v rámci sledování dané problematiky poněkud stranou zájmu. V dané souvislosti předkládá komentovaný přehled zejména dosavadní domácí historiografické produkce zaměřené na dané téma. Ke své škodě však autorka zcela opomíjí jak z hlediska obsahového, tak zvláště z hlediska metodologického zásadní práce z oblasti historické demografie, v nichž se jejich autoři (E. Maur, P. Horská, L. Fialová, J. Horský, M. Seligová) věnují i autorkou sledované problematice.

Hlavní část studie je zaměřena již na vlastní analýzu svatebních smluv, jíž uvozuje jejich stručná charakteristika pro období předbělohorské, doprovázená zmínkou o výskytu nejstarších samostatně vedených (a především dochovaných) knih svatebních smluv v Čechách od 16. století. Vzhledem k tomu, že jedním z cílů práce je vytvořit jeden ze svatebních kamenů pro budoucí širší komparativní výzkum, bylo by vhodné specifikovat doložení samostatně vedených knih daného typu pro jednotlivá města jak v Čechách, tak i na Moravě, případně v dalších korunních zemích, navíc by se nemělo zapomínat ani na to, že tyto smlouvy nejen mohly být, ale i byly zaznamenávány v řadě měst do knih smíšeného charakteru (bylo tomu tak i ve Svitavách, resp. na svitavském panství?). Pokud je výzkum zaměřen na výpovědní hodnotu smluv, neměly by být opomenuty právě ani tyto knihy, stejně jako smlouvy uložené samostatně v městských fondech v rámci aktového materiálu. Lze ale nejen doufat, nýbrž i předpokládat, že autorka do budoucna počítá s rozšířením záběru svého výzkumu i na dané písemné prameny, stejně jako s komparací s dalšími knihami svatebních smluv vedenými na mírovsko-svitavském panství (o nichž se ostatně zmiňuje i ve svém textu).

Pokud jde o vlastní analýzu sledovaných údajů, ta je z velké části založena na statistickém zpracování dat obsažených ve sledovaných svatebních smlouvách (celkem se jedná o 407 smluv za bezmála tři a půl desítky let). Na začátku svého výzkumu autorka stanoví tři základní hypotézy – první vycházející právě ze statistických dat, týkající se věku snoubenců, pořadí sňatku a četnosti uzavírání svatebních smluv. Druhá autorkou stanovená hypotéza se týká vlivu církevního roku a zemědělských aktivit na období a frekvenci uzavírání sňatků a třetí pak je zaměřena na majetkové vypořádání stran.

Pokud jde o vlastní svatební smlouvy a jejich výpovědní hodnotu, nelze pominout poněkud nesystematickou či spíše ne zcela přehlednou charakteristiku. Autorka uvádí, že smlouvy byly vyhotovovány podle jednotného formuláře, jeho základní charakteristiku ale postrádám, navíc se nejedná o formulář, ale o formu, závazný způsob psaní textu smlouvy. Při užívání doprovodných německých termínů by pak bylo vhodnější uvést tyto v nominativu (*nachgelassene Tochter*, *Witib*, *ehrsame Jungfrau* apod.). Zajímavá je zmínka týkající se termínu „Ledlon“, vyskytující se v jedné ze smluv, kdy jde patrně o *Lidlohn*, což ale nemusí znamenat jen mzdu služebnictva, jak uvádí autorka (v daném kontextu by ale pro nějaké další závěry bylo potřeba více informací). V souvislosti s informací o místě

původu snoubenců chybí vymezení svitavsko-mírovského panství (doprovodná mapka v příloze).

Při sledování informací týkajících se jednotlivých sňatků (druhých a dalších), sledování věku snoubenců a dalších aspektů je pro získání relevantních údajů nezbytná komparace s matričními záznamy. Vzhledem k pozdějšímu zavedení matrik než jsou nejstarší dochované svatební smlouvy je to, žel, nereálné. Avšak pro dobu, kdy jsou matriky již k dispozici (ta se částečně překrývá i s nejstarší dochovanou knihou svatebních smluv), by však bylo potřeba přistoupit k rozšíření výzkumu i o tento typ pramenů, a to i při vědomí nemalé časové náročnosti. Pokud jde o doprovodné tabulky, ke zvážení je rovněž připojení ilustrativních grafů, z nichž by bylo možné snáze vyčíst určité tendence ve sňatečnosti jak během konkrétního roku, tak i v celém sledovaném období.

Závěr: autorka prokázala schopnost práce s literaturou i prameny, jež kladou na zpracovatele nemalé nároky, ať již jde o schopnost jejich analýzy vzhledem k užitému jazyku, ale i z hlediska nezbytných paleografických, diplomatických a obecně pomocně vědných kompetencí. Pokud jde o metodiku, koncepci, práce by si zasloužila důkladnějšího propracování, doplnění literatury (viz výše) a rovněž precizace z hlediska jazykového (zvláště, ale nejen co se týká interpunkce). I přes uvedené výtky představuje práce solidní základ pro další bádání.

Doc. PhDr. Ivana Ebelová, CSc.
Katedra PVH AS FF UK

V Praze dne 10. dubna 2020